

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

A „KELET” előfizetési díja:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre : 16 frt.
Félévre : 8 „
Negyedévre : 4 „
Egy óra helyben : 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepekot követő napok kivételével.

Szerkesztői szállítás:

Főtér 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESBB CZIKKEK DÍJATNÁK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Hirdetési díjak

Hatvencz százhozott garmond sor vagy annak tere 6 kr.
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppellik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus der Wollzeile 36.) Haasensteint et Volger (Wallischgasse 10.) Bud. Mosse Publicistische Bureau Budapeston Haasensteint és Volger hirdetés közv. irodája. Goldberga A. V. hirdetések felvétel irod. Budapeston Szervituter 5. sz.

Nyitási czikkok

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Az erdélyrészi birtokrendezésről.

(Ajánlv a miniszterium által e tárgyban össze-hívott enquetnek.)

X.

(Gr. Schw. Gy.) Hasonlitsuk most össze a gabonaárakat az osztrák tartományokban ugyanazon időből.

E szerint:

Tartomány	Bizs	Rozs	Árpa	Zab	Kukorica
Alsó-Ausztria	760	477	376	293	464
Felső-Ausztria	785	560	510	228	448
Stiria	710	447	500	295	422
Karinthia	678	477	439	263	440
Krajna	650	423	456	275	440
Ösztrországi Morvaország	779	435	513	292	—
Szilézia	752	500	501	266	435
Galiczia	690	435	445	251	—
Bukovina	528	327	387	187	—
	460	281	216	140	275

Igen helyesen jegyzi meg e gabonaárakra a brassói iparkamara közlönye:

„A gabonaárak magassága tartományról-tartományra az ipar magasb vagy alacsonyabb fejlettségével lépést tart. Nagyjában ugyanez az eset a többi európai és európaikivüli országokban. Mindenfelé az iparos országokban magas a gabonaár; ezekben kifizeti magát a földmívelés és kertészet. Ellenkezőleg van az u. n. földmívelési országokban. Hiányzó ipar és a földmívelés közepes jövedelmessége: im ezeknek a sorsa. Ennek következménye ilyes országokban az államra nézve: gyöngeség, tehetetlenség az emberi- és vagyonviszonyok tekintetében.”

Általában igaz az, — mit egy erdélyrészi kereskedelmi közlöny nemrég kiemelt, — hogy a b. n. államoknál népek miveltégi és gazdasági fejlődése tekintetében tett tapasztalatok szerint az ipar- és földmívelés egyenlő fontossággal birnak. Egymásra vannak utalva. Mindkettőnek kölcsönösen szükségök van erőik kifejtésére. Magyarország-

ban nem hangsúlyozhatjuk eléggé, hogy a földmívelésnek minden előtt szüksége van az ipar fejlődésére és megfordítva, Minden előtt: virágzó hazai ipar legjobb vásárlója a nyers-terményeknek, a földmívelés pedig technicailag helyesen és teljesen ki sem fejlődhetik, ha a hazai ipar segédeszközei nem mennek segélyére. Ha a modern állam bevételei főképen csak a föld egyoldalú jövedelmétől függnek: akkor bizony gyengén áll a háztartása.

Bizony ezt nálunk is nagyon denagyon bebizonyulva látjuk! Másfelől azt sem lehet kétségbe vonni, hogy a történelem tanúsága szerint minden népnek, melynek jóléte biztos alapon nyugodott, a földmívelés virágzása volt az ország jólétének alapja.

Nálunk azonban sem ezt az „alapot” nem tudták megteremteni, sem az ipar felvirágzását biztosítani, ez pedig annál kevésbé volt lehetséges, mivel az általános és tartós jólét „egészséges alapját” nem teremteték meg.

Extensiv háromfordulós gazdálkodásunk következményeit tehát tisztán láthatjuk: láthatjuk aratásaink eredményénél, láthatjuk gabona-tultermelésünkénél, mely roppant nagy földterületeket vesz igénybe s még sem jövedelmez úgy, ahogy kellene jövedelmeznie.

Annak, hogy egy holdon átlag csak 10.13 mérő törökbuzánk terem, az a következménye, hogy 523.969 holdon 5.309.406 mérő törökbuzát tudunk termelni, tehát akkora területen, melynek fele is elég lenne, hogy ugyanannyit termelhessünk! Egy hold föld nálunk csak 73 mázsa répát produkál s így is csak 1178 hold földön természetjük azt; hűvelyes veteményre csak 5612 hold esik, repcére csak 1935, buzára 238.597 hold, holott ugyanannyit termelhetnénk 104.982 holdon, ha ugyan egyszerű marhatenyésztést folytatnánk, ha szabad lenne földünket megmivelní! Ha ilyen viszonyok állanak fenn, — aminthogy fennállanak is, s ha a kormány ilyen állapotokat nem szüntetne meg: akkor valóban kétségbe kellene esnünk, hogy valaha jobban leszünk!

Még van egy megjegyzésünk általában a tagosítást illetőleg.

Az erdélyi országokban — kivéve a Mezőséget — általában nem olyan tagosításra van szükség, amilyen p. o. a Királyhágón túli részekben lehetséges, hanem egyszerűen a földrésztelteknek az

egyes dűlőkben leendő összesítésére van szükségünk, de ez aztán elkerülhetlenül szükséges. Ez korántsem tartozik annyira a polgári magánjog körébe, mint inkább egy nemzetgazdászatiilag szükséges és teljesen keresztülvihető ügy s a kormány nagy mulasztást követie el, ha végre-valahára nem vinné keresztül a reformot.

Hogy miként állunk nagy iparunkkal: mutatja az alábbi kimutatás, melyet a statisztikai évkönyvekből veszünk át.

Csaknem mindegyik itt megnevezett gyár részére vannak nyers anyagaink; csak hogy hiányzik a tőke, a vállalkozási szellem, az ügyesség s talán a biztos piac is; kétségtelen azonban, hogy a romániai vasuti csatlakozás megnyitával egy igen rövid közlekedési ut fog megnyitni előttünk, mely a tengerrel fog összekötni s ezáltal Kelet összes piacai fel fognak tárulni előttünk. Az is bizonyos, hogy akkoron idegen vállalkozókra, kik értelmiséggel és tőkével egyaránt rendelkeznek, csaknem bizonyosan számíthatunk, miután jövedelmező leendő reájuk nézve itt gyárakat felállítani annyival is inkább, mivel országrészünk igen sok vízerővel rendelkezik.

Ime gyáraink sorozata:

A gyár megnevezése	Száma	Van-e számára nyersanyag?
Vashuta- és gyár, 7 nagy- és 9 kiskemencével	7	van
Vas-szeggyár	—	„
Ekevas- kapa- és lapát-gyár	—	„
Gazdasági eszköz-gyár	3	„
Rőzbánya	1	„
Kősgyár	—	„
Fegyvergyár	—	„
Gőzkazálgár	—	„
Olomcsőgyár	—	„
Betöntőgyár	—	„
Vasestergályozógyár	—	„
Vasbutorgyár	—	„
Arany- ezüst- és kőszem- és más műtárgyakat készítő gyár	—	„
Tégla- és cserép gyár	21	„
Agyagárugyár	—	„
Üveggyár	6	„

ban és, hogy a diadalmenet végett előre küldi Roma felé. Hiba tehát az is, hogy Dolabelát, a hadvezért Egyiptomban Mecaenas, a polgár személyesíti és nagy szegénységet árul el a Burg színház részéről, hogy drámai személyzetéből nem jutván egy Dolabella szerepre való művész, Dingelstedt a Mecaenas-szába gyurta bele, hogy Lewinsky egy füst alatt Rómából Egyiptomba ugorva, mind a kettőt elvégezze. Efféle szegénységeket a provinciális színházaknak el lehet nézni, de a roppant subventióval dotált és a művelt világ második drámai mű intézetétől, a bécsi Burg színházától éppen nem várható.

A Dingelstedt átdolgozása tehát a Cleopatra jellemét kiforgatja magából és lélektanilag igaz, hű alapvonásait meghamisítja a katasztrófában, melyben pedig leginkább és legfényesebben kell vissza tükröződnie a költő eszménynek, a költő és művész összhangzó alkotásának.

Nem hiában hozza Shakspeare Octavius Caesart Cleopatrához, s nem hiában irt a sirbolt előtt kettőjük közt egy nagy és szép jelenetet, mely a tragedia pszichologiai megoldása és Cleopatra jellemének ugyszólván betetőzése, hű befejezése!

Caesar így szól Cleopatrához:

„Kelj föl, ne térdelj
Kérlek, királynő, kelj föl.”

Cleopatra: „Oh világ erős ura!
Nem birom én ügyem világosan
Elődbe adni; mind elismerem
Sok gyöngeségim, mik nemünkre annyi
Gyaláztatot hoztak.”

Caesar: „Ha szándokunk alá vetéd magad
(S hozzád kegyelmes az): e vállalkozással
Csak nyersz. De ha kegyelenség színet
Igyekszel vetni rám, Antonius
Utját követve: megfosztod magad

A gyár megnevezése	Száma	Van-e számára nyersanyag?
Kőedény- és porcellángyár	1	van
Agyagpipagyár	—	„
Malomkőgyár	—	„
Franczia malomkőbánya	—	„
Gránitbánya	2	„
Kőbánya	2	„
Kőszénteleg	—	„
Briquetgyár	—	„
Nagyobb mézőgőti-telap	3	„
Főszmalom	—	„
Tűkőrgyár	—	„
Kemenczegyár	—	„
Cement- és aszfaltgyár	—	„
Papirgyár	5	„
Papirpírgyár	1	„
Kártyagyár	—	„
Vonalzó- és könyvkötőgyár	—	„
Papírszákgyár	—	„
Gázgyár	1	„
Könyvnyomda	22	„
Könyomda	3	„
Világítógázgyár	1	„
Olajgyár	2	„
Paraffingyár	1	„
Szappan- és gyertyagyár	5	„
Gyufagyár	3	„
Hamuzsírforrózó	—	„
Pecsetviaszgyár	—	„
Csonliszt- és spodiumgyár	4	„
Élesztőgyár	—	„
Sodavizgyár	2	„
Enyvgár	2	„
Szurokgyár	—	„
Lőporgyár	2	„
Keményítőgyár	—	„
Vegyszerek gyára	—	„
Festékgár	—	„
Alumínygyár	—	„
Fényfém- és dobozgyár	—	„
Kartongyár	—	„
Tímősgyár	—	„
Len- és kenderfonó gyár	—	„
Gyapjufonó gyár	4	„
Takarógyár	—	„
Posztógyár	4—5	„
Vattagyár	—	„
Selyemgyár	—	„
Gőzmalom	10	„
Ruhagyár	—	„
Kötélgyár	—	„
Pokrocsgyár	—	„

A neked szánt kegyektől; gyermekidet Nyomorba döntöd, melytől örömet Megmenteném. Megyek már.”

Cleopatra: (Caesárt vissza akarván tartani)
„ — — — — —
Egész világon: a tied. Mi mind Kis pajzsoluk, mint diadaljeleid Ott függünk, a hol akarod, Uram, vedd” —

(Ime hogy hizeleg Caesarnak, hogy mint a sima kigyó meghódítsa, mint a többit mind)

Caesar: „ — — — — — Nem, királynő,
Ugy bánni ezélm veled, mint magad Ohajtod. Éljl jól, nyugodtan aludjál; Oly melegen függ szívem sorsodon, hogy Bennem barátra lelsz. Isten veled.”

Cleopatra: (már hevesebben vissza akarván tartani.)
„Uram, királyom!”

Caesar: „Ne! — Isten veled!” (és gyorsan eltávozik Cleopatrától.)

Cleopatra: „Szók, szók, üres szók, csakhogy Vonjon el nemes feltételemtől.”

E jelenetet nem szabad kihagyni, sem Caesár üzeneteképen e jelenetből valamit mással elmondadni, mert itt török meg végkép Cleopatra Caesár hideg szíve által, ki Cleopatrát az öngyilkosságtól mézes ígéretekkel vissza akarja tartani, hogy diadalmenetéhez rabul vihesse Rómába.

Cleopatra nem bírván Caesárt meghódítani, nem is hisz Octavius ígéréteinek s e hitetlenségében Dolabella (Dingelstedtnél Mecaenas) is megerősíti, mire a kin nélkül élő kigyót keblére téve mondja:

„ — — — Szegény
Mérges bolond, dühöd meg és harapj,
Bár szólni tudnál! hallanám, mikép Mondod számárnak a tapasztalatlan Hívó Caesárt!

„ — — — Szegény
Mérges bolond, dühöd meg és harapj,
Bár szólni tudnál! hallanám, mikép Mondod számárnak a tapasztalatlan Hívó Caesárt!

A gyár megnevezése	Száma	Van-e számára nyersanyag?
Tollgyár	—	van
Gyapjúmosógyár	2	„
Kalap- és szalmakalapgyár	—	„
Zsinor- és gombgyár	—	„
Bőrgyár	2	„
Kétszersültgyár	—	„
Csokoláde- és fűgékávégyár	—	„
Malátagyár	1	„
Süteménygyár	—	„
Eczetgyár	4	„
Pezsgőgyár	1	„
Sörgyár	59	„
Liqueurgyár	3	„
Pálinkagyár	90	„
Szeszgyár	185	„
Cukorgyár	—	„
Czipőgyár	—	„
Szűjgyártó- és nyergesárugyár	—	„
Cukrászati áruk gyára	—	„
Kocsigyár	1	„
Aranyóőgyár	—	„
Fabutorgyár	1	„
Zongoragyár	1	„
Szalmaszékgyár	—	„
Fa-szeggyár	—	„
Talpszeggyár (cipészek száma)	1	„
Fűrészmalom	43	„
Waggongyár*)	1	„
Ablakredőnygyár	—	„
Gőz-parketyógyár	1	„
Láda- és fadohozgyár	1	„
Dobány- és szivargyár	1	„
Porcellángyár	—	„
Petroleum finomító gyár	3—4	„

Helytelen, minden baj orvoslását a tagosítástól remélni; bármennyire szükséges is ez a gazdasági reform, de keresztülvittele még ha erőlyesen fogunk is dolgozni, évtizedeket fog igénybe venni.

Parlamentünk tárgyalási módja sokkal hosszadalmasabb, mint sem hogy törvényhozási uton gyors segélyre számíthatnánk; ennél fogva a kormány adminisztratív tevékenységét kell igénybe vennünk s ahol kormányrendeletekkel segítni lehet valamit, ki kell bocsátani azokat; ezt azonnal meg lehet tenni.

Először is föltétlenül szükséges már

*) Kolozsvártt a keleti vasút; nemrég elégett.

Ujra meg újra Antoniuszt ömlegetvén, e névvel dől a halálba, melyet jellemének alapvonásaihoz híven eddig elodázott.

A mi a nagyszerű tragedia diszleti kiállítását illeti, az sem felel meg az egyiptomi építészet nagyszabású stíljének; igen szépen vannak festve, de oly törpe oszlopokkal, szobrokkal, szűknilyásokkal, hogy minden másnak képzeltetjük, csak egyiptominak nem, kik mindent nagy dimenziókban építettek, mintha megannyi óriások számára emelték volna palotáikat, kertjeiket, templomaikat és temetkező sirboltjaikat.

A kosztümirozás méltó a Burg-színházhoz, és ugy a római, mint egyiptusi öltözetek korhűek, fényesek és izlésre nézve is pompások. Wolter asz. jelmeze bármely nemzetközi kiállításnak is díszére válnának, valódi műrekek ezek, méltók a festő ecsetjére és Wolter asszony nagyszerű plasztikájával a szobrász vésőjére.

A római jelmezek dus drapírozásai, remek szabásai, mesterkező öllőre mutatnak a Burg-színház ruhátarában. Vajha a nagyszerű mű beartékolására is ezt lehetne mondani.

Bécs, 1879. márczius hó.

Molnár György.

A keresztanya.

Elbeszélés.

Irta:

VAUTIER GYÖRGY.

II.

(Folytatás.)

Hogy nem kapott verést, azt csak azon nagy elképpedsének köszönhettem, melyet e bűszke fele-

